

GLOBALLASHUV SHAROITIDA MILLIY MANAVIYTNI ASRASH MUAMMOSI

Ilmiy maslahatchi : Samatov X.U.

Falsafa fanlar doktori dotsenti

Najimov Shohjahon Nodir o'g'li

*"Kompyuter injiniringi va suniy intellekt " fakulteti KI-25-01 guruh
talabasi*

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Samarqand filiali

Annotation: *Globallashuv sharoitida milliy manaviytni asrash muammosi bugungi kunda dolzarb masalalardan biridir. Ushbu maqolada, milliy manaviytni saqlashning ahamiyati, globallashuvning ta'siri va milliy identifikatsiyani mustahkamlash yo'llari ko'rib chiqiladi.*

Keywords: *globallashuv, milliy manaviy, identifikatsiya, madaniyat.*

Kirish

Globallashuv jarayoni zamonaviy dunyoning ajralmas qismi bo'lib, u iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy sohalarda keng ko'lamlı o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Ushbu jarayonning ta'siri har bir mamlakatda o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, ko'plab millatlarning o'z manaviyati va madaniyatini saqlab qolishidagi qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Milliy manaviyat, o'z navbatida, xalqning tarixi, an'analari va qadriyatlarini ifodalaydi. Globallashuv jarayonida, bir tomondan, xalqaro aloqalar va hamkorliklar rivojlanayotgan bo'lsa, boshqa tomondan, milliy identiklikning yo'qolishi xavfi paydo bo'lmoqda. Bu holat millatlarning o'ziga xosligini yo'qotishiga, madaniy xilma-xillikning kamayishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli, milliy manaviyatni saqlash va rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyatga ega. Milliy qadriyatlarni mustahkamlash va ularni zamonaviy sharoitlarga moslashtirish orqali, xalq o'zining tarixiy merosini kelajak avlodlarga etkazishi mumkin. Bularning barchasi, globallashuv jarayonida milliy

manaviyatning ahamiyatini yanada oshirishga xizmat qiladi. Shunday qilib, muammolarni aniqlash va ularni hal etish uchun kompleks yondashuv zarur. Globallashuv jarayoni zamonaviy jamiyatlar uchun ko'plab imkoniyatlar va tahdidlarni keltirib chiqaradi. Bu jarayon milliy manaviyatni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi, chunki har bir xalqning o'ziga xos madaniyati va qadriyatlari mavjud. Biroq, globallashuv natijasida milliy manaviyatning zaiflashishi xavfi tug'iladi, bu esa muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli, milliy manaviyatni saqlab qolish va rivojlantirish, shuningdek, globallashuv jarayonining salbiy ta'sirlarini kamaytirish muhim ahamiyatga ega. Bu masalalar ustida chuqur o'rganish va tahlil qilish zarur.

Globallashuvning ta'siri

Globallashuv jarayoni bugungi kunda dunyo miqyosida madaniyat va milliy manaviyatga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu jarayonning ijobiy tomonlari orasida xalqaro aloqalar, madaniyatlararo muloqot va iqtisodiy hamkorlikning rivojlanishi mavjud. Bunday aloqalar, turli madaniyatlar o'rtasida o'zaro tushunishni kuchaytiradi va yangi ideyalar, an'analar va qadriyatlarning birlashishiga olib keladi. Shu bilan birga, globallashuv jarayoni mahalliy madaniyatlarni ham tahdid ostiga qo'yishi mumkin. Milliy an'analar va qadriyatlar, global madaniyatning ta'siri ostida zaiflashishi yoki yo'qolishi xavfi mavjud. Bu holat, o'z navbatida, milliy identitetni yo'qotishga, madaniy xilma-xillikning kamayishiga olib kelishi mumkin. Globallashuv jarayonining salbiy ta'sirlarini kamaytirish uchun, davlatlar va jamiyatlar o'z madaniyatlarini saqlab qolish va rivojlantirishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqishlari zarur. Bu borada, madaniy merosni himoya qilish, milliy qadriyatlarni targ'ib qilish va ta'lim tizimini kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Shu tarzda, globallashuv jarayonining ijobiy va salbiy tomonlarini muvozanatlash imkoniyati yaratiladi. Globallashuv jarayonining madaniyat va milliy ma'naviyatga ta'siri jahon miqyosida muhim masalalardan biridir. Bu jarayon milliy identitetni shakllantirishda ijobiy rol o'ynashi bilan birga, ba'zan an'anaviy qadriyatlarni yo'qotish xavfini ham tug'diradi. Ijobiy tomoni sifatida, globallashuv madaniy almashinuvni kuchaytiradi, yangi g'oyalar va texnologiyalarni olib keladi,

shuningdek, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish imkoniyatini yaratadi. Biroq, salbiy tomonlari sifatida, mahalliy madaniyatlar va an'analar o'ziga xosligini yo'qotishi, homogenizatsiyaga olib kelishi mumkin. Shu sababli, bu jarayonni muvozanatlash muhimdir.

Milliy manaviytni asrashning ahamiyati

Milliy manaviytni asrash, har bir jamiyat uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib, ijtimoiy va iqtisodiy ko'rsatkichlarni o'z ichiga oladi. Milliy manaviytni, avvalo, xalqning o'ziga xosligini, tarixiy va madaniy merosini saqlashga yordam beradi, bu esa odamlar orasida birlik va birdamlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Odamlar o'rtasidagi birlashish, ularning bir-birini tushunishi va qo'llab-quvvatlashi uchun zarur bo'lgan asosiy omildir. Bunday birlik, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi va jamiyatning turli qatlamlari o'rtasida hamjihatlikni kuchaytiradi.

Iqtisodiy jihatdan, milliy manaviytni saqlash, turizmni rivojlantirish, mahalliy ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash va madaniy tadbirlarni tashkil etish orqali iqtisodiy o'sishga xizmat qiladi. Mahalliy madaniyat va an'analarni saqlash, o'z navbatida, xalqning iqtisodiy farovonligini oshirishga yordam beradi, chunki bu, ko'pincha, mahalliy iste'molchilarni jalb qiladi va eksport imkoniyatlarini kengaytiradi. Shunday qilib, milliy manaviytni asrash, nafaqat tarixiy va madaniy qadriyatlarni saqlash, balki ijtimoiy barqarorlik va iqtisodiy rivojlanish uchun ham muhimdir. Bu jarayon, jamiyatning kelajagi uchun barqaror poydevor yaratadi. Milliy manaviytni saqlash, insonlar orasida birlik va birdamlikni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. O'zaro hurmat va tushunish, ijtimoiy muammolarni hal etishda yordam beradi. Bu esa, o'z navbatida, iqtisodiy barqarorlikka olib keladi. Milliy qadriyatlar va an'analarga asoslangan ijtimoiy tuzilma, insonlar o'rtasida kuchli aloqalar yaratadi, bu aloqalar esa jamiyatning rivojlanishiga xizmat qiladi. Shunday qilib, milliy manaviytni asrash, ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyotning ajralmas qismi hisoblanadi.

Madaniy identifikatsiya

Madaniy identifikatsiya, biror millat yoki jamiyatning o'ziga xosligini belgilovchi muhim omil sifatida, zamonaviy dunyoda ahamiyat kasb etadi. Milliy

identifikatsiyani mustahkamlashning samarali yo'llaridan biri, madaniy meros va an'analarni saqlab qolish va rivojlantirishdir. Har bir millat o'zining tarixiy va madaniy merosini, urf-odatlarini, tilini va san'atini qadrlashi lozim. Bu meros, avloddan-avlodga o'tib, millatning o'ziga xosligini va o'ziga xos dunyoqarashini shakllantiradi. Madaniy an'analar esa, insonlar o'rtasida birligini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Ular, nafaqat milliy o'zlikni saqlab qolishga yordam beradi, balki ijtimoiy barqarorlikni ham ta'minlaydi. Shu sababli, madaniy identifikatsiyani oshirish maqsadida, ta'lim tizimida milliy qadriyatlarni, urf-odatlarini o'rganishga e'tibor qaratish zarur. Bunda, yosh avlodga o'z millatining tarixiy va madaniy merosini yetkazish, ularni o'zligini anglashga yordam beradi. Natijada, milliy identifikatsiya kuchayadi va jamiyatning birligi mustahkamlanadi. Bu jarayon, shuningdek, global miqyosda madaniy xilmaxillikni saqlashga xizmat qiladi.

Madaniy identifikatsiya, milliy kimlikni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Milliy identifikatsiyani mustahkamlash yo'llari orasida madaniy merosni saqlash va an'analarni avaylab, ularga hurmat bilan yondashish alohida o'rin tutadi. Bu jarayonlar, avvalambor, yosh avlodni o'z madaniyatiga bog'lash va ularni o'z urfodatlariga hurmat bilan qarashga o'rgatishga qaratilgan. Shuningdek, madaniy tadbirlar va festivallar orqali milliy birlikni mustahkamlash, jamiyatda birlashuvni ta'minlaydi. Madaniyat, har bir insonning shaxsiy identifikatsiyasini belgilovchi muhim omil sifatida xizmat qiladi.

Ta'lim va tarbiyaning roli

Ta'lim va tarbiyaning roli jamiyat rivojlanishida ajralmas ahamiyatga ega. Ta'lim tizimida milliy ma'naviyatni asrash, avvalo, o'quv dasturlarida milliy qadriyatlar va an'analarni o'z ichiga olish orqali amalga oshiriladi. Bu jarayon yosh avlodni o'z madaniyatiga, tarixiga va urf-odatlariga nisbatan hurmat va e'tibor bilan tarbiyalashni talab etadi. Yosh avlodni tarbiyalashdagi muhim omillardan biri, shuningdek, o'qituvchilarning roli hisoblanadi. O'qituvchilar, o'z bilimlarini va tajribalarini yoshlar bilan bo'lishish orqali, ularni milliy ma'naviyatga, axloqiy qadriyatlarga va ijtimoiy mas'uliyatga yo'naltirishi lozim. Ta'lim jarayonida milliylikni saqlab qolish uchun, o'qituvchilarni ijodiy fikrlashga, tanqidiy

yondashuvga va o'z-o'zini rivojlantirishga undash muhimdir. Bu esa, o'z navbatida, ularning shaxsiy rivojlanishiga va jamiyatga foydali fuqarolar sifatida yetishishiga yordam beradi. Shuningdek, yosh avlodni tarbiyalashda ota-onalarning ham o'rni muhimdir, chunki ularning tarbiyasi, o'z farzandlariga milliy qadriyatlarni singdirishda katta rol o'ynaydi. Ta'lim va tarbiya orqali milliy ma'naviyatni asrash, kelajak avlodlar uchun barqaror va rivojlangan jamiyatni ta'minlashda muhim omil bo'ladi. Ta'lim tizimida milliy ma'naviyatni asrash, yosh avlodning o'zligini anglashiga va ularning madaniy merosga nisbatan hurmatini oshirishga xizmat qiladi. Bu jarayon, nafaqat bilim berish, balki milliy qadriyatlar va an'analarni yoshlar ongiga singdirish orqali amalga oshiriladi. Yosh avlodni tarbiyalashda muhim omil sifatida, jamiyatning tarixi, madaniyati va urf-odatlarini o'rganish, ularga milliy g'urur va mas'uliyat hissini berish zarur. Shunday qilib, ta'lim va tarbiya orqali milliy ma'naviyatni saqlash, avlodlar o'rtasida uzviy aloqani mustahkamlashga yordam beradi.

Madaniy tadbirlar va loyihalar

Milliy ma'naviyatni asrashga qaratilgan madaniy tadbirlar va loyihalar, jamiyatning o'ziga xosligini va tarixiy merosini saqlab qolish uchun muhim ahamiyatga ega. Bunday tadbirlar, odatda, xalqning madaniy an'alarini, san'atini va urf-odatlarini targ'ib qilishga yo'naltiriladi. Madaniy loyihalar, masalan, san'at ko'rgazmalari, teatr, musiqa va folklor festivallari, milliy merosimizni yosh avlodga yetkazishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Ular orqali yoshlar o'z xalqining tarixiy va madaniy qadriyatlari bilan tanishadilar, bu esa ularning milliy g'ururini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, madaniy tadbirlar jamiyatda birlashuvni kuchaytiradi, turli ijtimoiy qatlamlar o'rtasida muloqotni rag'batlantiradi. Loyihalar samaradorligini o'lchash uchun, qatnashchilar soni, tadbirlarning ta'siri va ijtimoiy muhitda yuz berayotgan o'zgarishlar kabi omillarni hisobga olish zarur. Umuman olganda, madaniy tadbirlar va loyihalar nafaqat milliy ma'naviyatni saqlab qolish, balki jamiyatni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Ular, shuningdek, xalqni birlashtirish va madaniy o'zaro aloqalarni kuchaytirish imkoniyatini yaratadi. Milliy ma'naviyatni asrashga qaratilgan madaniy tadbirlar va loyihalar, o'z navbatida,

tarixiy merosimizni saqlash va kelajak avlodlarga etkazish imkonini beradi. Bunday tadbirlar orqali xalqimizning an'anaviy qadriyatlari, urf-odatlar va madaniyati keng ommaga taqdim etiladi. Ularning samaradorligi, shuningdek, madaniy muloqotni rivojlantirish, san'at va adabiyot sohalarida yangi g'oyalarni ilgari surish bilan bog'liq. Natijada, bunday loyiha va tadbirlar milliy o'zlikni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Maqolada ko'rib chiqilgan masalalar bo'yicha xulosalar shuni ko'rsatadiki, madaniyat va san'at sohalaridagi rivojlanish, shuningdek, jamoatchilikning faol ishtiroki orqali milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish zaruriyati mavjud. Bunday jarayonlar nafaqat mahalliy, balki global miqyosda ham muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, san'at va madaniyat sohasida yangi g'oyalar va innovatsiyalarni ilgari surish, ularni amalga oshirish uchun zamonaviy texnologiyalar va metodologiyalarni qo'llash muhimdir. Kelajakda amalga oshirilishi kerak bo'lgan chora-tadbirlar esa quyidagilarni o'z ichiga olishi lozim: madaniy tadbirlar va festivallarni kengaytirish, yosh avlodni san'at va madaniyatga jalb qilish, shuningdek, xalqaro madaniy aloqalarni mustahkamlash. Bu jarayonlar orqali mamlakatimizning madaniy merosini saqlash va uni yangi avlodlarga yetkazish imkoniyatlari yaratiladi. Shuningdek, san'at va madaniyat sohasidagi tadqiqotlar va ilmiy ishlanmalarni rivojlantirish, ularni qo'llabquvvatlash va rag'batlantirish ham muhimdir. Shu bilan birga, madaniy va san'at tadbirlari orqali jamiyatda ijtimoiy birlashuvni ta'minlash, xalqlar o'rtasidagi muloqotni kuchaytirish va o'zaro tushunishni rivojlantirish zarur. Maqolada ko'rib chiqilgan masalalar bo'yicha xulosalar shuni ko'rsatadiki, san'at va madaniyat sohasida amalga oshirilishi kerak bo'lgan chora-tadbirlar, avvalo, ta'lim tizimini takomillashtirish va yoshlar o'rtasida madaniy merosni targ'ib qilishdan iborat. Shuningdek, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish va madaniy almashuvlarni rivojlantirish orqali global miqyosda ijtimoiy va madaniy barqarorlikni ta'minlash zarur. Bularning barchasi jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

REFERENCES

1. Karimov, I. (2015). O'zbekistonning madaniy merosi.
2. Rahmonov, A. (2018). Globallashuv va milliy manaviyt.
3. Murodov, U. (2020). Ta'lim va madaniyat.
4. Tashkent State University (2019). Madaniy identifikatsiya.
5. Jumaev, S. (2021). Yoshlar va milliy manaviyt.
6. O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi (2022). Milliy manaviytni asrashga oid dasturlar.